

UZASADNIENIE

Uzasadnienie Uchwały Komisji Habilitacyjnej, powołanej w dniu 28 października 2022 przez Radę Dyscypliny Nauki biologiczne Uniwersytetu Gdańskiego, w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dra Mateusza Ciechanowskiego w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych, w dyscyplinie nauki biologiczne, z dn. 10 maja 2023 roku

1. Przebieg postępowania habilitacyjnego

Rada Doskonałości Naukowej w dniu 31 maja 2022 roku wszczęła postępowanie habilitacyjne dra Mateusza Ciechanowskiego. W dniu 24 czerwca 2022 roku Rada Dyscypliny Nauki biologiczne Uniwersytetu Gdańskiego przyjęła postępowanie, co umożliwiło Radzie Doskonałości Naukowej wyznaczenie, w dniu 10 października 2022 roku, części składu Komisji Habilitacyjnej. Dnia 28 października 2022 roku Rada Dyscypliny Nauki biologiczne Uniwersytetu Gdańskiego powołała pełną Komisję Habilitacyjną w składzie: prof. dr hab. Leszek Rychlik, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – przewodniczący; prof. dr hab. Michał Kozakiewicz, Uniwersytet Warszawski – recenzent; prof. dr hab. Bogumiła Jędrzejewska, Instytut Biologii Ssaków PAN – recenzent; dr hab. Anetta Borkowska, prof. UwB, Uniwersytet w Białymstoku – recenzent; dr hab. Grzegorz Lesiński, prof. SGGW, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie – recenzent; dr hab. Magdalena Remisiewicz, prof. UG – członek komisji, dr hab. Jacek Szwedo, prof. UG – sekretarz. W związku z odmową wykonania recenzji w przedmiotowym postępowaniu, ze względu na stan zdrowia, przez Panią prof. dr hab. Bogumiłę Jędrzejewską, RDN wyznaczyła nowego recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dr. Mateusza Ciechanowskiego – Pana dr hab. Mirosława Jurczyszyna, prof. UAM z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a Rada Dyscypliny Nauki biologiczne UG przychyliła się do tej kandydatury na posiedzeniu w dniu 16 grudnia 2022 roku. W związku z tym zmianie uległ przewidziany pierwotnie harmonogram postępowania, zaś skład Komisji Habilitacyjnej ukonstytuowany został następująco:

- prof. dr hab. Leszek Rychlik, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – przewodniczący komisji
- prof. dr hab. Michał Kozakiewicz, Uniwersytet Warszawski – recenzent
- dr hab. Anetta Borkowska, prof. UwB, Uniwersytet w Białymstoku – recenzent
- dr hab. Mirosław Jurczyszyn, prof. UAM, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – recenzent
- dr hab. Grzegorz Lesiński, prof. SGGW, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie – recenzent
- dr hab. Magdalena Remisiewicz, prof. UG, Uniwersytet Gdański – członek komisji

– dr hab. Jacek Szwedo, prof. UG, Uniwersytet Gdański – sekretarz komisji.

Komisja Habilitacyjna zapoznała się z dokumentami dotyczącymi postępowania habilitacyjnego dra Mateusza Ciechanowskiego: a) autoreferatem przedstawiającym osiągnięcia naukowe wraz z opisem wkładu Habilitanta w publikacje tworzące główne osiągnięcie naukowe, informacje o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej, wykaz pozostałych osiągnięć naukowych, dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzatorskich Habilitanta, przedstawionych w językach polskim oraz angielskim; b) publikacjami stanowiącymi osiągnięcie Habilitanta; c) kopią dyplomu doktorskiego; d) wnioskiem o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego. Komisja zapoznała się także z recenzjami dorobku Habilitanta przygotowanymi przez powołanych Recenzentów.

Komisja stwierdziła, że dokumentacja została przygotowana zgodnie z wymogami określonymi w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668, z późniejszymi zmianami) i od strony formalnej nie budzi zastrzeżeń.

2. Sylwetka naukowa Habilitanta

Pan dr Mateusz Ciechanowski ukończył studia biologiczne na ówczesnym Wydziale Biologii, Geografii i Oceanologii Uniwersytetu Gdańskiego uzyskując w roku 2000 tytuł zawodowy magistra biologii, po przygotowaniu i obronieniu pracy magisterskiej pt. „*Nietoperze (Chiroptera) Puszczy Darżlubskiej – skład gatunkowy, wybrane aspekty ekologii i biometria*” (wykonanej pod kierunkiem prof. dra hab. Bronisława Wołoszyna). Następnie został słuchaczem studium doktorskiego, a w roku 2004 podjął pracę na stanowisku asystenta na Wydziale Biologii Uniwersytetu Gdańskiego w Katedrze Ekologii i Zoologii Kręgowców. Rozprawę doktorską pt. „*Struktura wewnętrzna zespołu i dynamika aktywności nietoperzy (Chiroptera) w krajobrazie leśno-rolniczym północnej Polski*” (wykonaną pod kierunkiem prof. dra hab. Lecha Stempniewicza) obronił w roku 2005. W roku 2006 awansował na stanowisko adiunkta, na którym jest zatrudniony w Katedrze Ekologii i Zoologii Kręgowców UG do chwili obecnej.

Badania naukowe dra Mateusza Ciechanowskiego skupiają się głównie na ekologii i biogeografii nietoperzy, ale jego profil badawczy obejmuje także faunistykę, ekologię i ochronę małych ssaków, ptaków, gadów, płazów i bezkręgowców, pasożyty nietoperzy, a okazjonalnie grzyby i śluzowce.

3. Ocena osiągnięcia naukowego przedstawionego w postaci cyklu publikacji

Jako osiągnięcie naukowe dr Mateusz Ciechanowski przedstawił zbiór pięciu powiązanych tematycznie artykułów naukowych pod wspólnym tytułem „*Preferencje siedliskowe nietoperzy w mozaikowym, przekształconym antropogenicznie krajobrazie*”, opublikowanych w latach 2012-2017. Wszystkie prace zostały opublikowane w czasopiśmie z listy Journal Citation Reports, ich łączny IF=6,810, suma punktów MNiSW wynosi 380 (według aktualnej punktacji czasopism), a prace te były dotąd cytowane łącznie 58 razy. W jednej publikacji Habilitant jest jedynym autorem, w czterech pozostałych pierwszym współautorem, a we wszystkich autorem korespondencyjnym. Opublikowane zostały one we współpracy z 9 współautorami. Habilitant brał udział w tworzeniu

koncepcji wszystkich badań, zbieraniu danych, interpretacji wyników i napisaniu maszynopisów, a także wykonał analizy statystyczne w większości prac. Nie ulega więc wątpliwości, że odegrał on wiodącą rolę w przygotowaniu artykułów wchodzących w skład cyklu habilitacyjnego.

Wszyscy recenzenci pozytywnie oceniają niniejszy zestaw artykułów i uważają, że stanowią one osiągnięcie Habilitanta wnoszące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki biologiczne. Za najcenniejsze jego aspekty uznać należy:

- 1) Przedstawienie rozdziału nisz ekologicznych zajmowanych przez gatunki z rodzaju *Pipistrellus*, o podobnej morfologii i występujące sympatrycznie, oraz określenie stopnia nakładania się ich żerowisk.
- 2) Wykazanie sezonowych zmian w wykorzystaniu siedlisk i dostępnej bazy pokarmowej przez samice nietoperzy w okresie ciąży (żerowanie nad jeziorami) i laktacji (żerowanie nad rzekami i kanałami), wskazanie zwiększenia potrzeb energetycznych samic karmiących jako źródła tego zróżnicowania.
- 3) Pierwsze w literaturze światowej pokazanie siedliskotwórczej roli bobrów, jako organizmów zwornikowych, zmieniających warunki środowiskowe i mających znaczny wpływ na nietoperze polujące w powietrzu, zaś mniejszy na gatunki zbierające pokarm z powierzchni wody.
- 4) Wykazanie znaczenia zbiorników i cieków wodnych jako najważniejszych obszarów żerowiskowych nietoperzy owadożernych oraz wskazanie na mniejszą rolę siedlisk zadrzewionych dla tych zwierząt w Polsce północnej, co ma istotne znaczenie dla ochrony tych ssaków.
- 5) Uzupełnienie skąpych jak dotychczas danych dotyczących aktywności nietoperzy na wybrzeżach morskich i wykorzystania przez nie podczas wiosennych i jesiennych migracji siedlisk takich jak mierzeje czy półwyspy.
- 6) Poznanie składu diety nocka łydkowłosego w Europie Środkowej, co ma istotne znaczenie dla planowania skutecznych działań ochronnych gatunków zagrożonych jak i ich siedlisk.

Ponadto w swojej recenzji prof. Michał Kozakiewicz stwierdza „...badania dra Ciechanowskiego ... są w literaturze światowej jednymi z nielicznych ujmujących w sposób kompleksowy problem funkcjonowania wielogatunkowych zgrupowań zwierząt w heterogenicznym, mozaikowym krajobrazie. W wielu swoich aspektach mają charakter nowatorski.”

Według prof. Anetty Borkowskiej ten zestaw artykułów „... stanowi oryginalne osiągnięcie badawcze. Wnosi ono istotny wkład w zrozumienie procesów zachodzących w zgrupowaniach i populacjach gatunków nietoperzy zasiedlających przekształcone przez człowieka siedliska Europy środkowej”. Uważa ona też, że „Starannie dobrany zestaw gatunków - obiektów badawczych oraz zastosowanie zróżnicowanych metod badań: detekcja i rejestracja ultradźwięków, radiotelemetria, GIS i morfologiczna analiza składu pokarmu, pozwoliło na wieloaspektową analizę zagadnienia.”

Prof. Grzegorz Lesiński podkreśla, że „... problematyka badawcza dr. Ciechanowskiego wymaga podejmowania bardzo pracochłonnych badań terenowych. W tym zakresie jego aktywność jest godna najwyższej pochwały.” Prof. Grzegorz Lesiński zauważa jednak, że „można byłoby spodziewać się w większym stopniu oceny wpływu nasilenia tych przekształceń na wybiórczość środowiskową u nietoperzy, a przynajmniej ogólnego związku uzyskanych wyników z antropo-

genicznymi zmianami w krajobrazie”, tymczasem takie aspekty są słabiej zaznaczone w trzech z pięciu publikacji składających się na osiągnięcie.

Prof. Mirosław Jurczyszyn także wskazuje na pewne drobne uchybienia. Na przykład o jednym z aspektów badań pisze, że „... w innych latach zgrupowania rozrodcze karlików *Pipistrellus nathusii* i *Pipistrellus pygmaeus* były znajdowane na półwyspie [Helskim] oraz że „[Autorzy] ...nie sprawdzili niestety czy półwysep pełni taką rolę w okresie wiosennym. Swoje badania rozpoczynali w połowie czerwca, a migracji nietoperzy można się spodziewać w tamtym rejonie 1,5-2 miesiące wcześniej.”. Tym niemniej, stwierdza on, iż poznanie preferencji siedliskowych i tras migracji „... nie jest to rzecz łatwa do zbadania, ponieważ nietoperze podczas cyklu życiowego wykorzystują różne siedliska pełniące rolę żerowisk, wodopojów, tras przelotów, kryjówek, miejsc rozrodu i zimowisk” i podsumowuje, że „... osiągnięcie naukowe przedstawione przez dra Mateusza Ciechanowskiego wnosi istotny wkład do rozwoju dyscypliny naukowej”.

4. Ocena pozostałego dorobku naukowego

Na dorobek Habilitanta poza cyklem artykułów będącym głównym osiągnięciem naukowym składa się 21 publikacji naukowych, autorskich lub współautorskich, opublikowanych w czasopiśmie znajdujących się w bazie JCR, 86 publikacji w czasopiśmie spoza bazy JCR (1 monografia, 26 rozdziałów w monografiach oraz 59 artykułów) oraz współredakcja jednej monografii. Zdecydowana większość prac koncentruje się wokół zagadnień ekologii, biologii i biogeografii nietoperzy, nieliczne dotyczą innych ssaków, gryzoni i owadożernych. Znalazło się wśród nich także kilka prac dotyczących pasożytów oraz prac mikologicznych. Indeks Hirscha (na dzień 10 maja 2023) według bazy Web of Science Core Collection wynosi 11 (29 publikacji, 447 cytowań, 424 bez autocytacji), Web of Science All Databases H=13 (60 publikacji, 567 cytowań, 520 bez autocytacji); według bazy Scopus H=11 (30 publikacji, 442 cytowania).

Dr Mateusz Ciechanowski jest współautorem 87 prezentacji wyników badań (referatów bądź posterów) na konferencjach krajowych i zagranicznych. Wygłosił 8 referatów na konferencjach międzynarodowych i 14 referatów na konferencjach krajowych. Habilitant recenzował znaczną liczbę prac naukowych w czasopiśmie międzynarodowych (26) i krajowych (72). Był członkiem komitetu redakcyjnego czasopisma „Mammal Research” i rady redakcyjnej czasopisma „Nietoperze”.

Habilitant kierował czterema projektami badawczymi: grantem finansowanym przez MNiSW/NCN oraz trzema projektami własnymi, które finansowane były przez Uniwersytet Gdański. Był także wykonawcą w dwóch projektach badawczych. Dr Mateusz Ciechanowski zdobywał doświadczenie w zagranicznych ośrodkach badawczych, gdzie brał udział w badaniach terenowych oraz wyprawach naukowych, które także współorganizował. W 2006 roku Habilitant przebywał na Uniwersytecie Pedagogicznym w Charkowie i uczestniczył w odłowach nietoperzy na terenie Charkowa i Parku Narodowego Gomolsha Forest. Odbył także czterotygodniowy staż na pokładzie statku badawczego Instytutu Oceanologii Polskiej Akademii Nauk „Oceania” w rejsie wzdłuż wybrzeży Spitzbergenu (2009 rok). Brał udział w kilku wyprawach badawczych do Albanii w latach 2003-2012, mających na celu poznanie chiropterofauny tego kraju W 2015 roku uczestniczył w badaniach terenowych realizowanych w kenijskich parkach narodowych przez

National Museum of Kenia i Keratina University z Nairobi. Był także współorganizatorem, wraz Wydziałem Biologii Uniwersytetu Łódzkiego i fundacją Biodiversitatis oraz uczestnikiem dwóch wypraw badawczych do Kolumbii w latach 2019 i 2020.

Wszyscy czworo recenzentów oraz pozostali członkowie Komisji oceniają pozostały dorobek naukowy Habilitanta bardzo pozytywnie. Podkreślają jednocześnie, że choć dr M. Ciechanowski na arenie międzynarodowej uznawany jest głównie za wysokiej klasy chiropterologa, to jego badania i kompetencje obejmują szeroki zakres tematyczny.

5. Ocena osiągnięć w zakresie dydaktyki, organizacji i popularyzacji nauki

Dr Mateusz Ciechanowski nauczał dotąd 21 przedmiotów na I i II stopniu studiów oraz na studiach podyplomowych, w tym 9 wykładów prowadzonych na różnych kierunkach na Wydziale Biologii Uniwersytetu Gdańskiego (Biologia, Przyroda, Waloryzacja i Ochrona Obszarów Przyrodniczych, Ochrona Zasobów Przyrodniczych) oraz na kierunkach Bioinformatyka (Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki UG), Ochrona Środowiska (Wydział Chemii), Geografia (Wydział Geografii) oraz Kryminologia i Biologia Sądowa (Wydział Prawa i Administracji). Był promotorem i opiekunem 26 prac magisterskich oraz 15 prac licencjackich na kierunkach Biologia, Ochrona Środowiska oraz Przyroda. Sprawuje także opiekę naukową nad trójką doktorantów. Habilitant jest wieloletnim opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Chiropterologicznego przy Wydziale Biologii Uniwersytetu Gdańskiego. Wraz ze studentami koła zorganizował i przeprowadził w 23 chiropterologiczne obozy naukowo-szkoleniowe. Ponadto jest opiekunem kolekcji okazów kręgowców w macierzystej Katedrze.

Habilitant był organizatorem lub współorganizatorem czterech ogólnopolskich konferencji chiropterologicznych. Na szczególną uwagę zasługuje także działalność ekspercka dra M. Ciechanowskiego. Jest on twórcą lub współautorem ponad 120 opracowań, raportów i ekspertyz przyrodniczych wykonanych na potrzeby planów ochrony i ocen oddziaływania różnych inwestycji na środowisko. Bliskie są mu sprawy ochrony przyrody, czemu poświęcił sporo czasu m.in. kierując kilkoma projektami dotyczącymi ochrony nietoperzy na Pomorzu Gdańskim, doprowadzając do utworzenia 8 użytków ekologicznych oraz przeprowadzając interwencje związane z ochroną nietoperzy w zabudowaniach. Zasiada on również w Regionalnej Radzie Ochrony Przyrody i innych regionalnych organach związanych z ochroną przyrody.

Zaangażowanie Habilitanta w działalność popularyzatorską nauki jest bardzo znaczące, obejmuje liczne artykuły i materiały popularnonaukowe i edukacyjne, w tym współautorskie wydanie w roku 2005 książki pt. „Nietoperze Polski”, uczestnictwo w spotkaniach edukacyjnych dotyczących propagowania wiedzy biologicznej oraz form i zasad ochrony przyrody, czy aktywność w mediach.

Choć ta część dorobku Habilitanta nie podlega formalnej ocenie ze strony Komisji Habilitacyjnej, to wszyscy członkowie Komisji wyrazili opinię, że dorobek dra M. Ciechanowskiego w zakresie dydaktyki, organizacji i popularyzacji nauki jest bardzo duży i różnorodny, a zdaniem dwóch recenzentów zasługuje na wyróżnienie i pochwałę.

6. Dyskusja nad osiągnięciem i dorobkiem naukowym dra Mateusza Ciechanowskiego

Poza uwagami przedstawionymi w recenzjach podkreślone zostały cierpliwość, konsekwencja i ogrom pracy włożony w badania terenowe, oraz aktywność i samodzielność dra Ciechanowskiego w działalności badawczej. Wskazana została też jego wszechstronność i kompleksowy charakter podejmowanych projektów badawczych. Zwrócono uwagę, że badania te wnoszą bardzo rozległą, ciekawą i potrzebną wiedzę na temat ekologii nietoperzy w północnej Polsce, ale też na terenie Europy. Świadczy o tym to, że prace opisujące te badania są często cytowane przez zagranicznych naukowców, i tym samym stanowią istotny wkład w rozwój dyscypliny nauki biologiczne. Ponadto członkowie Komisji zwrócili uwagę na dużą aktywność dydaktyczną Habilitanta i jego dorobek dydaktyczny, pokreślili rozpoznawalność i rangę Kandydata jako autora rozdziału poświęconego nietoperzom w najnowszym uniwersyteckim podręczniku zoologii. Doceniona została też działalność organizacyjna i popularyzatorska, opieka nad Studenckim Kołem Naukowym i stworzenie szkoły chiropterologicznej na Uniwersytecie Gdańskim, przyciągającej rzesze studentów. Pokreślona została także działalność ekspercka, wskazująca na dużą zdolność organizacji pracy. Jednocześnie Komisja zwróciła uwagę na dalszy rozwój naukowy, na rozszerzanie i pomnażanie dorobku naukowego dra Mateusza Ciechanowskiego po ukończeniu osiągnięcia habilitacyjnego.

7. Wniosek końcowy

Komisja Habilitacyjna na posiedzeniu w dniu 10 maja 2023 roku stwierdziła, że zarówno poziom merytoryczny przedstawionego przez dra Mateusza Ciechanowskiego osiągnięcia naukowego pt. *„Preferencje siedliskowe nietoperzy w mozaikowym, przekształconym antropogenicznie krajobrazie”*, jak i jego pozostały dorobek naukowy spełniają kryteria określone w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668, z późniejszymi zmianami). Uwzględniając Uchwałę nr 13/23 Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z 3 marca 2023, określającą sposób postępowania w sprawie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego w Uniwersytecie Gdańskim, Komisja przedkłada Radzie Dyscypliny nauki biologiczne Uniwersytetu Gdańskiego uchwałę popierającą nadanie Panu doktorowi Mateuszowi Ciechanowskiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych, w dyscyplinie nauki biologiczne.

Wynik głosowania nad poparciem wniosku Pana dra Mateusza Ciechanowskiego o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych, w dyscyplinie nauki biologiczne: TAK - 7 głosów; NIE - 0 głosów.

Przewodniczący Komisji

.....
prof. dr hab. Leszek Rychlik